

Memòria històrica

Flix homenatja amb llambordes Stolpersteine deu flixancos deportats

Les instal·len davant de les cases on van viure per recordar-los després de patir els horrors dels camps nazis

MARINA PALLÁS CATURLA
TORTOSA

Ein Stein, Ein Name, Ein Mensch. Una pedra, un nom, una persona. Stolpersteine, literalment, «pedra que fa ensopegar», és un projecte artístic dissenyat per Gunter Demnig (Berlín, 1947). Com ens recorda ell mateix, «no hi ensopeguem amb els peus, sinó amb el cap i el cor». Amb l'objectiu d'ensopegar per no oblidar, el Memorial Democràtic ha instal·lat en diversos municipis catalans llambordes Stolpersteine amb el nom de deportats a camps de concentració nazis. Les llambordes s'instal·len davant l'última residència on la persona va viure.

Cada llamborda és única i es fa a mà de manera especial, precisament, com a gest de respecte i humanitat que vol contrastar amb l'exterminació industrialitzada dels nazis. Les fa l'escultor Michael Friedrichs-Friedlaender al seu estudi als afores de Berlín. Des del gener de 2015, es va transferir la gestió del projecte a la fundació Stiftung –Spuren– Gunter Demnig, que rep els encàrrecs de la producció de diferents llambordes de part de persones individuals, famílies, associacions, grups de veïns, escoles, centres de treball o governs. El 1996 es van col·locar les primeres

Moment de la instal·lació d'una de les llambordes, ahir al matí a Flix. FOTO: JOAN REVILLAS

a Berlín. S'han col·locat 82.000 llambordes a més de vint països.

Ahí va ser el torn de Flix, municipi que porta molts anys treballant per la memòria històrica. En concret es van instal·lar deu llambordes en record de deu flixancos deportats.

Amb la col·locació de llambordes a Flix, a Catalunya hi ha ac-

tualment 378 Stolpersteine. A l'Ebre, fa uns mesos també se'n van instal·lar a Amposta.

Els flixancos homenatjats són els següents: Ramon Agramunt Tarragó, Josep Vaqué Agramunt, Carles Antoni Alentorn Tarragó, Joan Ferrús Costa, Domingo Josep Zurita Nogales, Amaro Castelví Blanch, Rafael Ros Mateu,

Tomàs Pujol Llecha, Agustí Sánchez Grau i Manuel Grañena Molins.

Maria Glòria Agramunt, de 85 anys, gairebé no recorda el seu pare, Ramon Agramunt Tarragó, que va lluitar a la guerra en el bàndol republicà. «Tot el que sé és per la meua mare, que em parlava molt d'ell, dient-me que ha-

via sigut sempre una bona persona, amable i sociable», explica al *Diari*.

Ramon Agramunt va néixer al carrer Sant Roc de Flix el 1907, però després va viure a Tarragona, on treballava a un colmado del carrer Unió. Estava casat i tenia una filla petita quan va ser cridat a la guerra. En acabar la contesa va fugir a França, va arribar a enviar una carta a la família dient que estava bé, però aviat va ser capturat pels alemanys i portat a un Stalag entre Hannover i Hamburg. Després, passaria a Gusen (subcamp de Mauthausen), on moriria amb 33 anys.

Maria Glòria ha passat molts estius de la seua vida a Flix, amb la seua àvia. La guerra a Tarragona, però, no l'oblida: «quan queien les bombes la meua mare m'agafava i em portava a collibè corrent cap al refugi antiaeri. Una bomba em va deixar sorda durant hores... Els bombardejos ens van destrossar la nostra casa del carrer Colom i ho vam passar molt malament. La meua mare va haver de treballar molt dur per tirar endavant», explica. «Estic molt contenta que ara hi haja una llamborda a Flix amb el nom del meu pare. És una llàstima que la meua mare no ho hagi pogut veure, i el meu marit tampoc», valora, emocionada.